

ÜLKEMİZDE İNTERNET KAFELERİN ORTAM ve KULLANICI PROFİLİ:

Bilgi Toplumu Açısından Değerlendirme

(İşletmeciler, Müşteriler, Emniyet ve Milli Eğitim İdarecileri Yönüyle)*

Mehmet TAŞPINAR**

Çetin GÜMÜŞ***

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ülkemizde internet kafelerin ortam ve kullanıcı profillerini ortaya çıkarmak ve böylece internet kullanımı ve internet kafeler hakkında daha sağlıklı genel bir değerlendirme yapabilmeye katkı sağlamaktır. Bu bağlamda 81 ildeki internet kafe işletmecileri, internet kafe müşterileri, emniyet müdürlüğü yetkilileri ve 5 ildeki milli eğitim okul idarecilerine bir anket uygulanmıştır. Bu ankette deneklerin kişisel bilgilerinin yanı sıra; İnternet kullanımı, internet kafelerin eğitim ve denetim boyutuyla ilgili konularda görüşleri araştırılmış; ayrıca gruplar arasında anlamlı görüş farklılığı bulunup bulunmadığını ortaya konulmaya çalışılmıştır. Toplam **2748** kişiye uygulanan anketlerle çeşitli araştırma bulgularına ulaşılmış ve konuyla ilgili öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet Kafe, İnternet, Eğitim, İnternet Kafe Kullanıcı ve Ortam Profili, Bilgi Toplumu

ABSTRACT

The aim of this research is to find out the profiles of the Internet cafes in Turkey and their users and to make a contribution to the general evaluation on the use of Internet and the Internet cafes in Turkey. In this context, a questionnaire has been applied to the managers of Internet cafes in 81 provinces, their customers, officials from the directorate of security, and school managers of national education from 5 provinces. The questionnaire was applied in order to find out personal data of subjects, Internet use, their idea on the use of Internet cafes for education and training and whether there is a meaningful difference among groups. The questionnaire has been applied to **2748** persons in total and various research findings have been obtained and relevant recommendations have been made.

Key Words: Internet Cafe, Internet, Education, Profiles of Internet Cafe Users and the Environment, Information Society

1. PROBLEM

Bilgi ve İletişim teknolojilerinde 20.yy'da gerçekleştirilen radyo, tv gibi buluşlardan sonra, 21.yy'a damgasını vuran çağımızın son bilişim mucizesi *İnternet* doğmuştur (Varol ve Alkan, 1997: 146). Reinhardt (2001), internet kafeleri *İnternet erişiminin Mc Donald's* ları olarak adlandırmaktadır.

*Bu çalışma, 14-15 Nisan 2005 tarihleri arasında, Ankara'da, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen Ulusal 2.Polis Bilişim Sempozyumu 2005'e bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç.Dr., Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, mehmettaspinar@hotmail.com

*** Emniyet Amiri, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi, cetingumus2003@msn.com

En yoksul semtlerde bile sanal dünyanın bu gözde mekânlarına rastlamak mümkündür. Adeta, ‘chat’leşme, gençler arasında yeni bir iletişim dili olmuştur. Teknolojiye sıcak bakmayan bireyler bile bilgisayardaki muhabbetin büyüüne kendilerini kaptırmış görünmektedirler (Kayabal, 2000).

İnternet’in çeyrek asırlık zaman diliminde baş döndürücü bir şekilde hayatın her alanında yerini alması ile birlikte, İnternet olgusunun ülkemizdeki yansımalarından biri de, iktisadi ve sosyal yapımıza yeni bir sektör olarak giren ve sayıları her geçen gün artan *internet kafeler* olmuştur. İnternet kafelerin, bilgi toplumuna giden yolda etkili bir şekilde toplum hayatında değerlendirilebilmesi gerekmektedir.

Son yıllarda İnternet’in başında yoğun zaman geçirilmekte, İnternet’e bağlı bilgisayarların bulunduğu salonların sayısı sürekli artmaktadır. Ancak, İnternet’e bağlı bilgisayarların bulunduğu salonlar, giderek birkaç sene önceki oyun salonlarına dönüşme yolundadır (Türkmenoğlu, 2000). Andiç’e göre (2002), internet kafeler şu an Türkiye’de ağırlıklı olarak bir eğlence ve zaman öldürme aracı olarak algılanmakta ve daha çok çocuklar ve gençlere hitap etmektedir.

İnternet kafelerle ilgili genel sorunlar; yaş ve ruhsat, yasal düzenlemeler, internet kafelerin algılanması, bu mekânların sınıflandırılması ve denetlenmesi boyutlarında değerlendirilebilir.

Sayıları hızla artan ve genellikle çocuklarla gençlerin, İnternet’e giriş için en çok internet kafeleri tercih etmeleri göz önüne alındığında internet kafelerin sağlıklı bir yapıya kavuşturulmaları, bilgi toplumuna katkı sağlamaları amacıyla eğitim amaçlı merkezler haline getirilmeleri ve suç unsuru mekânlardan uzak tutulmaları için bu mekânların denetlenmesi büyük önem teşkil etmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bilgi toplumu hedefine ulaşmada internet kafelerden verimli bir şekilde yararlanılması, bu mekânların eğitim ortamı olarak kullanılması ve bilgiye ulaşım istasyonları olarak değerlendirilmesi büyük önem teşkil etmektedir. Öncelikle, ülkemizde internet kafelerin ortam ve kullanıcı profilleri ortaya çıkarılması gerekmektedir.

Ayrıca, internet kafelerin misyonunun tespit edilmeye çalışılması ve *Dijital Kütüphaneler* yaklaşımının belirlenmesi de bu araştırmanın amacıdır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması konusunda bilgi verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evreni; 81 il emniyet müdürlüğü şubeleri, 81 ilde faaliyet gösteren internet kafeler ve burada bulunan müşteriler ile beş il (Elazığ, Diyarbakır, Malatya, Bingöl, Adıyaman) milli eğitim müdürlüğündeki ilköğretim okullarından oluşmaktadır.

Örnekleme olarak ise, Türkiye genelinde 81 ilde gönüllülerden seçilen üç internet kafe işletmecisi ve bu internet kafelerde bulunan gönüllü müşterilerden seçilen beş kişi, 81 il emniyet müdürlüğü (Bilgi işlem, silah ruhsat ve tebligat, asayiş, çocuk şube müdürleri ile sorumluluk bölgesinde en çok internet kafe işletmecisi bulunan bir polis merkezi amiri) yetkilileri ve beş il (Elazığ, Diyarbakır, Malatya, Bingöl, Adıyaman) milli eğitim müdürlüğünden 15 ilköğretim okulu müdürü ve yardımcıları alınmıştır.

Anket Uygulanan Grupların, Planlanan ve Geri Dönen Anket Sayıları

ANKET ADI	İL SAYISI	KAFE SAYISI	MÜŞTERİ/ŞUBE/OKUL İDARECİSİ SAYISI	PLANLANAN ANKET SAYISI	DÖNEN ANKET SAYISI
Milli Eğitim Okul İdarecileri Anket Formu	5	–	5*30	150	197
Emniyet Müdürlüğü Anket Formu	81	–	5*81	405	391
İnternet Kafe İşletmecisi Anket Formu	81	81*3	–	243	340
İnternet Kafe Müşteri Anket Formu	81	81*3=243	243*5	1215	1820
ANKET GENEL TOPLAMI				2013	2748

3.2. Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri, literatür taraması ve anket yöntemiyle kaynak gruplardan toplanmıştır. Ayrıca, internet kafelerde doğal gözlemlerde bulunmuş ve internet kafe işletmecileri ile görüşmeler yapılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında, internet kafe işletmecileri, müşterileri, emniyet yetkilileri ve milli eğitim okul idarecilerine anket formu uygulanmıştır. Ayrıca, konu alanında uzman kişilerin ve derneklerin mülakat ve e-mail aracılığıyla görüşleri alınmıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Anket kapsamında gruptan toplanan 2748 kişinin görüşleri alınmıştır ve doğal gözlem yöntemiyle bu gruptan toplanan veriler, istatistik yöntemlerle (frekans, yüzde, aritmetik ortalama, kay kare, t testi, varyans analizi) çözümlenerek değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

İnternet kafe işletmecileri (340 Adet), emniyet yetkilileri (391 Adet), internet kafe müşterileri (1820 Adet) ve milli eğitim okul idarecilerinin (197 Adet) İnternet ve internet kafeler konusundaki görüşlerine başvurulmuştur. Ayrıca, internet kafelerin ortam ve kullanıcı profilleri ortaya çıkarılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulguların özeti aşağıda verilmiştir.

4.1. İnternet Kafe İşletmecilerinin Genel Profili

Bu bölümde, araştırma kapsamında internet kafe işletmecilerine düzenlenen ankete katılan 340 işletmeciyle ilgili veriler, çeşitli amaçlar doğrultusunda ele alınmış ve sunulmuştur.

4.1.1. İnternet kafe işletmecilerinin eğitim düzeyleri, cinsiyet ve yaş dağılımları

İnternet kafe işletmecilerinin eğitim düzeylerinin çoğunluğunu yüzde 44,2 ile ortaöğretim düzeyi oluşturmaktadır. Bunu, yüzde 39,6 ile yükseköğretim düzeyinde bulunanlar izlemektedir. İnternet kafe işletmecilerinin büyük çoğunluğunu yüzde 92,9 ile erkekler oluşturmaktadır ve grubun yüzde 72'si 18–31 yaş grubu arasında yer almaktadır.

4.1.2. İnternet kafe işletmeciliği yapma süreleri, görevli bulundurma durumları ve kafe açma nedenleri

İnternet kafe işletmecileri, ağırlıklı olarak yüzde 43,3 ile 3–4 yıl arasında internet kafe işletmeciliği yapmaktadır. Bunu, yüzde 33,6 ile 1–2 yıl arası ve yüzde 18,3 ile bir yıldan az süreleri izlemektedir. İnternet kafe işletmecileri, internet kafede yüzde 36,1 oranında bir görevli, yüzde 39,7 oranında iki görevli, yüzde 24,2 oranında ise üç görevli bulundurmaktadırlar. İnternet

kafe işletmecileri; öncelikle ticari amaçlı olarak, daha sonra ise teknolojiye olan merak ve ilgilerinden dolayı bu mekânları açtıklarını belirtmektedirler.

4.1.3. İnternet kafede aile bölümü bulunma durumu

İnternet kafe işletmecileri, internet kafe içerisinde genel olarak yüzde 75,5 oranında aile bölümü oluşturmamışlardır. Aile bölümü oluşturanların oranı ise yüzde 24,5'tir.

4.1.4. Web sayfası bulunma durumu

İnternet kafe işletmecilerinin yüzde 20,5 oranında web sayfaları mevcut bulunmakla beraber, yüzde 54,1'inde ise internet kafeye ait web sayfaları bulunmamaktadır.

4.1.5. Yeni web adreslerini elde etme biçimleri

İnternet kafe işletmecileri, yeni web adreslerini müşterilerinin hizmetine öncelikli olarak yüzde 29,1 oranında arama motorlarını kullanarak sunmaktadırlar. Daha sonra ise, yüzde 19,4 oranında arkadaş çevrelerinden istifade etmektedirler. Bunu yüzde 17,1 oranı ile kitap/magazin/dergiler takip etmektedir. İnternet kafe işletmecilerinin, genel olarak yeni web adreslerini müşterilerinin hizmetine sunma gayreti içerisinde oldukları görülmektedir. Bu durum, bilgi toplumu olma yolunda oldukça olumlu bir durum ve gelişmedir.

4.1.6. İnternet kafe işletmecilerinin eğitim, kültür, bilgi amaçlı web sayfası adreslerini müşterilerine bildirme durumları

İnternet kafe işletmecileri, eğitim–kültür–bilgi amaçlı web sayfası adreslerini müşterilerine ağırlıklı olarak yüzde 74,8 oranında bildirmektedirler. Buna karşın yüzde 25,2'si, müşterilerine böyle bir bilgi sunmamaktadır. İnternet kafe işletmecilerinin, müşterilerine genel olarak böyle bir hizmet sunmaları bilgi toplumunun oluşmasına ve İnternet'ten etkili faydalanmaya katkı sağlayacaktır.

4.1.7. İşletmecilere göre, müşterilerin internet kafeye yalnız ya da başkalarıyla gelme durumları

İnternet kafe işletmecilerine göre müşteriler, yüzde 65,9 oranında internet kafeye arkadaşlarıyla birlikte gelmektedirler. Bir arkadaşıyla gelenlerin oranı ise yüzde 18,9'dur. İnternet kafe'ye yalnız gelmeyi tercih edenlerin oranı da yüzde 13,5'tir.

İnternet kafe işletmecilerine göre, internet kafeye aileler yüzde 58,7 oranında arada bir gelmektedir. Sık sık gelenlerin oranı ise yüzde 21,2'dir. Çok nadir olarak gelenler ise yüzde 20,1'lik oranı kapsamaktadır. Müşterilerin İnternet kafelere, genel olarak arkadaşlarıyla birlikte gelmeleri bu mekânların sosyolojik boyutu ile de değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

4.2. İnternet Kafe Müşterilerinin Genel Profili

Bu bölümde, araştırma kapsamında internet kafe müşterilerine düzenlenen ankete katılan 1820 müşteriyle ilgili veriler, çeşitli amaçlar doğrultusunda ele alınmış ve sunulmuştur.

4.2.1. Cinsiyet, eğitim ve yaş dağılımları

İnternet kafe müşterileri, yüzde 86,4 oranında erkeklerden oluşmaktadır. İnternet kafe müşterileri, yüzde 37,8 oranında genel olarak 21–25 yaş ve yine yüzde 37,8 ile 16–20 yaş arasında bulunmaktadır. Bunu, yüzde 15,7 oranında 26–30 yaş arasında bulunanlar izlemektedir.

Daha çok öğrenci müşterilerin kullanımına açık olan bu mekânların, öğrencilerin eğitim süreci içerisinde eğitim amaçlı olarak kullanıma müsait olacak şekilde hizmet vermeleri, bilgi toplumuna giden yolda büyük katkılar sağlayacaktır. Bu nedenle, internet kafe işletmecilerine de oldukça önemli sorumluluklar düşmektedir.

İnternet kafe müşterileri, ağırlıklı olarak yüzde 46,9 oranında yükseköğretim düzeyinde öğrenim görmüşlerdir. Bunu, yüzde 38,7 ile ortaöğretim düzeyinde bulunanlar izlemektedir. İlköğretim düzeyinde bulunanların oranı ise yüzde 7,3'tür.

4.2.2. Toplumdaki konumları

İnternet kafe müşterilerinin büyük çoğunluğunu yüzde 52,5 oranında öğrenciler oluşturmaktadır. Ülkemizde öğrenci dinamiğinin, bilgi toplumu olmada İnternet'ten oyun ve eğlence amaçlı yararlanma yerine, eğitim amaçlı yararlanmaya yöneltilmesi yönünde yoğun olarak çalışmalar yapılması gerekmektedir.

4.2.3. Ekonomik durumları

İnternet kafe müşterilerinin büyük çoğunluğu yüzde 51,9 oranında çalışmamaktadır. Yüzde 17,1'lik bölümünün aylık gelir düzeyi ise 250 milyon lira'dan azdır. İnternet kafe müşterilerinin *ailelerinin aylık gelir miktarı* ise yüzde 33,0 oranında 251–500 milyon lira arasındadır. İnternet

kafe müşterilerinin eline geçen *günlük harçlık miktarı* ise ağırlıklı olarak yüzde 35,1 oranında 3–5 milyon lira arasındadır.

4.2.4. Günlük harçlık miktarı ile internet kafede bulunma süresi arasındaki ilişki

Araştırma sonuçlarına göre internet kafe müşterileri, internet kafeye gittiğinde yüzde 53,2 oranında bir–iki saat arası vakit geçirmektedir.

4.2.5. Bilgisayar ve internet bağlantısı bulunma durumu

İnternet kafe müşterilerinin yüzde 73,9 gibi yüksek bir oranda kendilerine ait bir bilgisayar bulunmamaktadır. Yine, internet kafe müşterilerinin yüzde 81,9 gibi büyük bir oranda kendilerine ait bir İnternet bağlantısı bulunmamaktadır.

4.2.6. İnternet’e erişim kaynakları

İnternet kafe müşterileri, İnternet’e ağırlıklı olarak yüzde 74,0 oranında internet kafelerden erişimde bulunmaktadır. Bunu yüzde 10,2 ile evlerden bağlanma ve yüzde 5,9 ile okul/üniversite çevresi izlemektedir.

4.2.7. İnternet kullanım süreleri

İnternet kafe müşterileri, ağırlıklı olarak yüzde 36,9 oranında 1–2 yıl süresince ve yüzde 34,3 oranında 3–4 yıldan beri İnternet kullanmaktadırlar. İnternet’i, bir yıldan az kullananların oranı yüzde 17,9 iken, 5 yıldan fazla kullananların oranı ise yüzde 10,9’dur.

4.2.8. İnternet kafeye gitme süreleri

İnternet kafe müşterileri, internet kafelere ağırlıklı olarak yüzde 43,9 oranında iki yıldan fazla süredir gitmektedirler. Önemli olan teknolojinin nimetlerinden birey, aile, toplum olarak, ayrıca özel, kamu ve sivil toplum kuruluşları ve devlet aracılığıyla etkili bir şekilde yararlanabilmek maksimum faydayı elde edebilmektedir.

4.2.9. İnternet ortamına katılıma etki eden faktörler

İnternet kafe müşterilerinin, İnternet ortamına katılıma etki eden faktörler hakkında görüşleri alınmıştır. İnternet kafe müşterilerinin, İnternet ortamına katılmasına en çok yüzde 49,2 ile teknolojiye olan merak unsuru etki etmektedir.

4.2.10. İnternet kullanırken karşılaşılan zorluklar

İnternet kafe müşterilerinin, İnternet kullanırken karşılaşılan zorluklar hakkındaki görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler Tablo 1’de görülmektedir.

TABLO 1: İnternet Kafe Müşterilerinin, İnternet Kullanırken Karşılaştığı Zorluklar

İnternet kullanırken karşılaşılan zorluklar	f	%
İnternet erişiminin, çok yavaş olması	1252	35,59
İnternet erişiminin pahalı olması	650	18,48
Aranılan bilgiye ulaşamamak	473	13,45
İnternet kullanmanın karışık olması	228	6,49
Bilgisayar kullanmanın zorluğu	212	6,02
İnternet ortamında virüs, güvenlik vb. tehlikeler	670	19,04
Diğer	33	0,93
Toplam	3518*	100,00

* Araştırmaya katılanlar bu soruda en fazla 3 seçenek işaretlemişlerdir.

İnternet kafe müşterilerinin, İnternet kullanırken karşılaştığı en önemli zorlukların başında, yüzde 35,59 oranı ile İnternet erişiminin çok yavaş olması gelmektedir.

4.2.11. İnternet kullanmaya başladıklarından itibaren hayatlarında meydana gelen değişiklikler

İnternet kafe müşterilerinin, İnternet kullanmaya başladıklarından beri hayatlarında meydana gelen değişiklikler hakkındaki görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler Tablo 2’de görülmektedir.

TABLO 2: İnternet Kafe Müşterilerinin, İnternet Kullanmaya Başladıklarından Beri Hayatlarında Meydana Gelen Değişiklikler

Görüşler	f	%
Düşüncelerimi ve ilgi alanlarımı paylaşan insanlarla iletişim kurabildim	688	19,5
Farklı görüşlere sahip insanlarla tanışabildim.	670	18,9
Daha çok bilgiye, daha kolay erişebildim.	1039	29,4
Daha az televizyon izler oldum.	426	12,0
Daha az kitap okumaya başladım.	148	4,1
Güncel hayattaki işlemleri daha kolay gerçekleştirdim. (Banka işlemleri, fatura işlemleri, sınav sonucu vs.)	392	11,0
Benim açımdan hiçbir şey değişmedi.	182	5,1
Toplam	3545*	100,0

* Araştırmaya katılanlar bu soruda en fazla 3 seçenek işaretlemişlerdir.

İnternet kullanmaya başladıklarından beri, internet kafe müşterilerinin hayatında öncelikli olarak gelen değişikliklerin başında, yüzde 29,4 oranında **daha çok bilgiye daha kolay erişebilme** özelliği gelmektedir. Bu avantajın, toplum genelinde yaygınlaşması sağlanmalıdır.

4.2.12. İnternet kullanımını bırakma durumu

İnternet kafe müşterileri, İnternet kullanımını bırakmayı ağırlıklı olarak yüzde 64,5 oranında düşünmemektedirler.

4.3. İnternet Kullanımı Konusunda Grupların (İnternet Kafe İşletmecileri, İnternet Kafe Müşterileri, Emniyet Yetkilileri ve Milli Eğitim Okul İdarecileri) Genel Profili

340 Adet İnternet Kafe İşletmecisi, 1820 Adet İnternet Kafe Müşterisi, 391 Adet Emniyet Yetkilisi ve 197 Adet Milli Eğitim Okul İdarecisi toplam 2748 kişinin, İnternet Kullanımı konusunda görüşleri şu şekildedir.

4.3.1. İnternet’i Kullanma Sıklığı Anlamında Gruplar Arasında Farklılık Bulunma Durumu

İnternet kafe işletmecileri, internet kafe müşterileri, emniyet müdürlüğü yetkilileri ve milli eğitim okul idarecilerinin İnternet’i kullanma sıklığı anlamında aralarında farklılık olup olmadığı kay kare testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen veriler Tablo3’te gösterilmiştir.

TABLO 3: İnternet’i Kullanma Sıklığı Anlamında Grupların Görüşleri

Seçenekler	Emniyet		Milli Eğitim		İşletmeci		Musteri		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Düzenli kullanıcı (Günlük olarak)	70	18,7	18	9,4	246	72,4	531	30,3	865	32,5
Orta düzeyde (Haftada birkaç kere)	123	32,8	40	21,5	64	18,8	732	41,7	959	36,0
Ara sıra (Ayda birkaç kere)	98	24,7	47	24,7	16	4,7	375	21,4	536	20,1
Nadiren (Yılda birkaç kere)	89	23,8	84	44,4	14	4,1	116	6,6	301	11,4
Toplam	380	100,0	189	100,0	340	100,0	1754	100,0	2641	100,0

$X^2=610,860$ $sd=12$ $P<0,05$ anlamlı $An.Düz= 0,000$

Özellikle, bilgi toplumu olma yolunda İnternet’ten ve İnternet’in eğitsel faydalarından başta öğrenciler olmak üzere etkili yararlanabilmek için öncelikle öğretmenlerin, İnternet ortamına kavuşturulmaları ve İnternet eğitimlerinin gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

4.3.2. Müşterilerin İnternet Kafeye Öncelikli Olarak Gitme Nedenleri

Bu konuyla ilgili olarak elde edilen veriler Tablo 4’te gösterilmiştir.

TABLO 4: Müşterilerin İnternet Kafeye Öncelikli Olarak Gitme Nedenleri

Görüşler	Müşteriler		Milli Eğitim Okul İdare.		Emniyet Yetkilileri		İşletmeci	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Boş zamanları değerlendirme	876	24,11	97	20,39	276	43,47	200	22,32
Eğlenme amacıyla	729	20,06	80	17,00	20	3	98	10,73
Eğitim ve araştırma isteği	780	21,47	59	12,39	56	8	180	20,21
Oyun oynamak	415	11,42	82	17,02	20	3	96	10,71
Arkadaş edinmek	304	8,37	89	18,69	74	11	83	9,37
İcq, netmeeting, mirc vb. sohbet (chat) amacıyla	439	12,09	63	13,25	189	29	223	24,88
Diğer	90	2,48	6	1,26	–	–	16	1,78
Toplam	3633*	100,00	476*	100,00	635*	100,00	896*	100,00

* Araştırmaya katılanlar bu soruda en fazla 3 seçenek işaretlemişlerdir.

Elde edilen veriler Tablo 4'te görülmektedir. Gruplar, müşterilerin internet kafeye öncelikli olarak gitme nedenleri konusunda ilk sırada, müşterilerin boş zamanları değerlendirme ve İcq, netmeeting, mirc vb. sohbet (chat) amacıyla amacıyla bu mekânlara gittikleri görüşünde bulunmaktadır. Boş zamanların, internet kafelerde eğitim ve araştırma yönünde değerlendirilmesi bilgi toplumu ce öğrenen toplum oluşmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

Bu amaçla, internet kafelerin eğitim amaçlı bir yapıya kavuşturulmalarını temin ve çeşitli konularda bilgilendirme amacıyla eğitim toplantısı yapılmasının yararlı olacağından hareketle, internet kafe işletmecileriyle eğitim toplantısı tertip edilmiştir (Elazığ Emniyet Müdürlüğü, 2002).

4.3.3. Müşteriler Tarafından Genellikle Hangi İnternet Kafe Türünün Daha Çok Tercih Edildiği Konusunda Gruplar Arasındaki Farklara İlişkin kay kare (chi-square) Testi Analizi sonuçları

Bu konuyla ilgili elde edilen veriler Tablo5'te gösterilmiştir.

TABLO 5: Müşteriler Tarafından Genellikle Hangi İnternet Kafe Türünün Daha Çok Tercih Edildiği Konusunda Grupların Görüşleri

Seçenekler	İşletmeci		Müşteri		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Oyun yeri	224	68,3	914	54,9	1139	57,2
İnternet kafe	102	31,1	372	22,4	475	23,9
Böyle bir ayrımdan haberim yok	2	0,6	378	22,7	378	18,9
Toplam	328	100,0	1664	100,0	1992	100,0

$X^2=93,806$ sd=4 P<0,05 anlamlı An.Düz= 0,000

Elde edilen veriler Tablo 5'te gösterilmiştir. İnternet kafe müşterilerinin daha çok, oyunların oynandığı “Oyun Yerleri” ni tercih ettiği görülmektedir. “Böyle Bir Ayrımdan

Haberim Yok“ oranı ise, bu konuda algılama ve bilinç eksikliğini ortaya koyması açısından büyük önem taşımaktadır.

4.4. İnternet Kafeler Fiziksel Ortam Genel Profili

4.4.1. İnternet kafe mekânlarının fiziksel özellikleri

İnternet kafe mekânlarının fiziksel özellikleri konusunda (Işıklandırma, havalandırma, gürültü) internet kafe müşterileri ve emniyet müdürlüğü yetkililerinin görüşleri arasında farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t testi ile analiz edilmiştir. Buna göre, müşteriler ($\bar{x} = 2,24$) ve emniyet müdürlüğü yetkilileri ($\bar{x} = 1,95$) internet kafe mekânlarını fiziksel özelliklerini kısmen düzeyinde yeterli görmektedirler. Bu konuda Akgül (2002), internet kafelerin ticari amaçlı işletmeler olduğundan, buradaki hizmetlerin her yönüyle daha kaliteli olması gerektiğini vurgulamaktadır.

4.4.2. İnternet kafe içerisinde yaş yönüyle fiziksel ortamda bölümler oluşturulması

Elde edilen verilere göre, internet kafe işletmecileri ($\bar{x} = 1,95$), internet kafe müşterileri ($\bar{x} = 2,27$) ve emniyet müdürlüğü yetkilileri ($\bar{x} = 2,50$) internet kafe içerisinde yaş yönüyle fiziksel ortamda bölümler oluşturulmasının yararlı olacağı görüşündedirler.

4.4.3. Oyun ve internet ortamları yönüyle incelendiğinde, internet kafede fiziksel ortamda ayrı ayrı bölümler oluşturulmasının yararlı olup olmayacağı konusunda grupların görüşleri

Elde edilen sonuçlara göre, internet kafe işletmecileri ($\bar{x} = 2,29$) ve internet kafe müşterileri ($\bar{x} = 2,26$), ayrı bölümler oluşturulmasının kısmen yararlı olacağı görüşünde birleşmekte iken, emniyet müdürlüğü yetkilileri ($\bar{x} = 2,58$) ve milli eğitim okul idarecileri ($\bar{x} = 2,41$) ise oldukça yararlı olacağı şeklinde görüş belirtmektedirler.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma Sonuçlarına Dayalı Sonuçlar

- Bilgi toplumu olma yolunda, özellikle internet kafelerin eğitsel amaçlarla kullanılması yönünde etkili adımlar atılması gereklidir. Bu amaçla öncelikle, ülkemizde internet kafelerin işletmecisi, müşteri, emniyet ve milli eğitim idarecileri yönüyle ortam ve kullanıcı profilleri ortaya çıkarılmıştır.

- Gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan ülkemizde, en önemli İnternet erişim ortamı internet kafelerdir. Bu mekânların, en yoğun yararlanıcıları ise genellikle internet kafeye arkadaşlarıyla birlikte gelme eğiliminde olan öğrencilerdir.
- İnternet kafelere çoğunlukla erkekler gelmekte ve öğrenim düzeyi arttıkça internet kafeye gelme oranı artmaktadır. Bu sonuca göre, eğitim süreci içerisinde öğrencilere bilgisayar ve İnternet konusunda eğitimler verilmesinin İnternet kullanımında ne kadar önemli olduğu ve bu eğitimlerin internet kafelerden eğitim amaçlı olarak yararlanmada büyük faydalar getireceği ortaya çıkmaktadır.
- Araştırma sonuçlarına göre, internet kafelerin standartları belirlenerek denetlenmesi bilgi toplumu olma yolunda bu mekânların eğitim amaçlı kullanımına önemli katkılar sağlayacaktır.
- İnternet kafelerin etkili ve düzenli bir şekilde denetlenememesinin en önemli nedeni, denetleme standardının olmamasıdır. Bu nedenle, araştırma kapsamında bu mekânların denetlenmesi amacıyla bir *denetleme formu* geliştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, internet kafeler **ayda bir** denetlenmelidir.
- İnternet kafe müşterilerince, genel olarak internet kafe genelgesine uygun hareket edilmemektedir. Bu durum, bu mekânlardan verimli bir şekilde yararlanma da olumsuz bir etmendir.
- İnternet kafe işletmecileri, şu anki şekliyle internet kafelerin öğrenciler için zararlı olmadığı görüşünde bulunurken, milli eğitim okul idarecileri ise şu anki şekliyle bu mekânların öğrenciler için zararlı olduğu görüşünde bulunmaktadır. İnternet kafe müşterileri de (öğrenci müşteriler), şu anki şekliyle internet kafelerin öğrenciler için kısmen zararlı olduğu görüşünde bulunmaktadır.
- İnternet kafelerde, eğitim amaçlı web sayfalarının hazırlanması ve bu İnternet adreslerinin müşterilerin hizmetine sunulması yararlı olacaktır.
- İnternet kafelerin oyun, eğlence amaçlı ve eğitim–bilgi amaçlı şeklinde **sınıflandırılmaya** tabi tutulmaları gerekmektedir. Eğitim–bilgi amaçlı internet kafelerin *dijital kütüphane* açılması gerekmektedir.

Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

- Ülkemizde öğrenci dinamiğinin bilgi toplumuna giden yolda, İnternet'ten oyun ve eğlence amaçlı yararlanma yerine eğitim amaçlı yararlanmaya yönlendirilmesi yönünde çalışmalar yapılması ve bu amaçla yoğun bilinçlendirme faaliyetleri düzenlenmesi gerekmektedir.
- Bilgi toplumu olma yolunda İnternet'ten etkili yararlanabilme fırsatı kaçırılmamalıdır. İnternet'ten ve İnternet'in eğitsel faydalarından her yaşta bireylerin ve özellikle öğrencilerin yararlanabilmesi için öğretmenlerin İnternet ortamına kavuşturulmaları ve İnternet eğitimlerinin gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır.
- İnternet kafe açmak isteyenlere yönelik olarak, bu mekânları açmadan evvel bilgisayar ve İnternet konularında halk eğitim merkezlerinde veya belirlenecek eğitim biriminde, belli bir dönem eğitime tabi tutulmaları zorunlu olmalıdır. İnternet kafe açmak isteyenlerden, halk eğitim merkezlerinde belirli bir dönem eğitim sürecini tamamlamayanlara internet kafe açma ruhsatı verilmemelidir.
- Milli eğitim, emniyet ve sivil toplum kuruluşlarının koordinesinde özellikle ilköğretim okullarından başlanarak İnternet'in eğitim amaçlı kullanımı, İnternet etiği, İnternet'i verimli kullanma, İnternet'in zararlarından korunma ve internet kafelerden etkili yararlanma konularında panel ve konferanslar düzenlenmelidir.
- Öncelikle, öğretmenler başta olmak üzere tüm ülke genelinde kamu, üniversite vb. çalışanlarına yönelik olarak hizmet içi eğitim programları çerçevesinde yoğunlaştırılmış "temel teknoloji kullanımı, bilgisayar ve İnternet" eğitimleri düzenlenmelidir.
- İnternet kafelerin *dijital kütüphane* olduğu yaklaşımını öğrencilere kazandırmak amacıyla, okullarda öğrencilere İnternet kaynağı zorunlu tutulmak üzere ödevler verilmeli, öğrencilere bu yön de araştırmalar ve ortak projeler yaptırılmalıdır.
- İnternet kafe işletmecilerine yönelik olarak kurumlarca eğitim faaliyetleri yapılmalı, değişen koşullar ve gelişmeler hakkında zaman zaman toplantılar düzenlenmelidir.
- İnternet kafelerde; milli eğitim müdürlüğü ve internet kafe işletmecileri koordinesinde belirlenecek olan uygun vakitlerde bilgisayarla hiç tanışmamış öğrencilere, öğretmenleri gözetiminde basit dersler verilmeli ve İnternet'le bu öğrenciler tanıştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akgül, M. (2002). İnternet Üst Kurulu Üyesi ve Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç.Dr. Mustafa AKGÜL ile Yapılan Görüşme Notları. 08 Kasım 2002. Ankara.
- Andiç, Y. (2002). İnternet Cafeler Nereye Gidiyor? VIII. "Türkiye'de İnternet" Konferansı. 19–21 Aralık 2002. İstanbul
- Elazığ Emniyet Müdürlüğü (2002). İnternet Kafe İşletmecileri ile Yapılan TSE Kalite Güvence Sistemi Eğitim Toplantısı Tutanağı. Elazığ.
- Kayabal, A. (2000). Dünya Chatleşiyor. Milliyet Gazetesi. 9 Mayıs 2000
<http://www.milliyet.com.tr/2000/05/09/yasam/yas02.html>
- Reinhardt, A. (2001). "The McDonald's of Net Access?",
http://www.businessweek.com/magazine/content/01_28/b3740630.htm. 14 Aralık 2002 tarihinde alınmıştır.
- Türkmenoğlu, B. (2000). Eğitim Faaliyeti Hangi Düzeyde. Akşam Gazetesi. 15 Mart 2000.
<http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2000/03/15/yazarlar/18.html>
- Varol, A. ve Alkan, T. (1997). Eğitimde İnternet'in Yeri, Türkiye, Türk Cumhuriyetleri ve Asya Pasifik Ülkeleri Uluslararası Eğitim Sempozyumu. 24–26 Eylül 1997. Elazığ. s. 146